

Ερώτηση 1

Βασικός εισηγητής του ηθογραφικού διηγήματος, ο Βιζυηνός εμπνέεται από τις συνθήκες και το χαρακτήρα των απλών ανθρώπων της υπαίθρου, και ειδικότερα της Βιζύης της Ανατολικής Θράκης. Εντούτοις, δεν περιορίζεται στην αναλυτική καταγραφή των ηθών και εθίμων, αλλά έχοντας ως επιστημονικό εξοπλισμό τις σπουδές του στη Ψυχολογία, ενδιαφέρεται περισσότερο να αποτυπώσει τη ψυχολογική διάσταση των χαρακτήρων του, γεγονός που τον διαφοροποιεί σημαντικά από τους υπόλοιπους ηθογράφους της γενιάς του 1880. Απώτερος στόχος του είναι να περάσει στη βαθύτερη υπόσταση των ηρώων του, να δεισδύσει στα μύχια της ψυχής τους και να επιμείνει εκεί, κάνοντας απόπειρα να την αποτυπώσει στην όποια αναταραχή την βασανίζει ή και την δυναμώνει. Η ηθογραφία, λοιπόν, ανανεώνεται προς την κατεύθυνση της ψυχογραφίας, κάτι που γίνεται εμφανές και στο «Αμάρτημα της μητρός μου».

Ειδικότερα, στο εν λόγω απόσπασμα παρουσιάζεται άλλοτε ρητά και άλλοτε έμμεσα η ψυχολογική κατάσταση του πρωταγωνιστικού ζεύγους της σκηνής. Μία πρώτη απόπειρα ψυχολογικής καταγραφής επιχειρείται με την απόδοση των συναισθημάτων του αφηγητή κατά τη διάρκεια της πρώτης νυχτερινής παραμονής στην εκκλησία. Το γεγονός ότι προς στιγμήν κάνει την εμφάνιση του ο ενήλικος αφηγητής με τη φράση «ενθυμούμαι ακόμη ποίαν εντύπωσιν έκαμεν επί της παιδικής μου φαντασίας η πρώτη εν τη εκκλησία ομοιωμένη» φανερώνει το πόσο βαθιά εγχρατάχτηκε το βίωμα στην ψυχή του ανήλικου ήρωα. Προκειμένου να αποδοθούν με ακρίβεια οι σκέψεις και τα συναισθήματα του Γιωργή, όλη η περιγραφή δίνεται μέσα από ρήματα πρώτου ενικού προσώπου («μοι εφαινετο», «ενόμιζον», «έβλεπον»), ενώ διάσπαρτες είναι οι φράσεις που δηλώνουν το ψυχικό πάθος του αφηγητή, που συνίσταται στη δοκιμασία φρίκης και φόβου εντός της εκκλησίας («τρέμων εκ φρίκης», «δεν ετόλμων να δηλώσω ουδέ την παραμικροτέραν ανησυχίαν», «ως ήθελεν υποπτευθεί ότι φοβούμαι», «υπέφερον λοιπόν [...] τας φρικιάσεις εκείνας»). Επειτα, διαγράφεται και ο ψυχικός κόσμος της Δεσποινιώς. Με το που γίνεται εμφανής η επιδείνωση της ασθένειας της Αννιώς, η μητέρα βυθίζεται στη σιωπή και αποσύρεται από οποιαδήποτε δραστηριότητα («ήρχισε [...] να δεικνύη θλιβεράν αδιαφορίαν προς παν ό,τι δεν ήτο αυτή η ασθενής»). Ωστόσο, η βασική δομή της συνειδησιακής της υπόστασης συμπυκνώνεται στην πρωτοφανή προσευχή της. Δοσμένη απόλυτα στην ενοχή της για τον ακούσιο φόνο που διέπραξε, η μητέρα επιζητά τον εξαγνισμό μέσω της τιμωρίας («Ενθυμήθηκες την αμαρτία μου και εβάλθηκες να μου παρης το παιδί, για να με τιμωρήσεις. Ευχαριστώ σε, Κύριε!»). Σε κατάσταση συναισθηματικής φόρτισης και απελπισίας καθώς «έκλαιε γονυπετής» και «τα δάκρυά της ηκούοντο στάζοντα επί των πλακών», παραβιάζει για δεύτερη φορά τον ηθικό νόμο της μητρότητας, προσφέροντας σαν αντάλλαγμα στο Θεό κάποιο από τα αγόρια, που παραστέκουν κι αυτά στην άρρωστη. Σε αυτό το σημείο διαφαίνεται ένα άλλο κομβικό σημείο της ψυχολογίας της, που δεν είναι άλλο από την σκανδαλώδη αφοσίωση της στα θηλυκά παιδιά. Το ψυχογραφικό παζλ συμπληρώνεται, τέλος, από την αποτύπωση των συναισθημάτων του αφηγητή στο άκουσμα της μητρικής προσευχής. Η ψυχική δοκιμασία του Γιωργή, που άρχισε με τις εφιαλτικές διανοικτερεύσεις στην εκκλησία, τώρα εντείνεται καθώς δοκιμάζει εκ νέου την απόρριψη από τη μητέρα. Από τη μια η απέλπιδα αναζήτηση της αγάπης και από την άλλη η απερίφραστη στέρηση της εντείνουν το ψυχολογικό του αδιέξοδο με αποτέλεσμα να τραπεί σε φυγή («επωφελήθην την ευκαιρίαν να φύγω εκ της εκκλησίας, τρέχων ως έξαλλος και εκβαλλών κραυγάς»). Αφού ο αρχικός τρόμος καταλαγιάσει, ακολουθεί μία διαδικασία εσωτερικής διερώτησης, κατά την οποία αποκαλύπτεται ο ενοχοποιημένος ψυχισμός του Γιωργή («προσεπάθησα να ενθυμηθώ μήπως της έπταισά ποτέ, μήπως την αδικησα, αλλά δεν ηδυνήθην»). Το συναισθηματικό προφίλ του πρωταγωνιστή σκιαγραφείται, τέλος, με δύο επίθετα, τα οποία καταδεικνύουν το πόσο αθεράπευτος από τη στέρηση της μητρικής αγάπης επιστρέφει στο πατρικό σπίτι: «Και με πήρε το παράπονο και ήρχισα να κλαίω [...] Και διηυθύνθην προς την οικίαν μας, περίλυπος και απηλπισμένος».

Ερώτηση 2

Η περιγραφή, οι αναδρομές, ο μονόλογος και η αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο αποτελούν κύρια χαρακτηριστικά της αφήγησης στο συγκεκριμένο απόσπασμα. Ειδικότερα: α) μία περιγραφή βαρύνουσας σημασίας είναι η ανάπλαση του εσωτερικού της εκκλησίας από το μικρό Γιωργή («ενθυμούμαι ακόμη... το οποίον έκαιε προ ημών»). Το ότι ο αφηγητής μπολιάζει το λόγο του με αυτή την περιγραφή έχει ως αποτέλεσμα η αφήγηση να απλωθεί μέσα στο χώρο και να αποδοθεί με ακρίβεια το ψυχολογικό κλίμα που επικρατεί εντός της εκκλησίας, β) αναδρομή στο παρελθόν επιχειρεί ο αφηγητής μετά τη φυγή του από την εκκλησία («ανεκάλεσα εις την μνήμην μου... το αδικημένον του»). Με την αναχρονία αυτή αφενός δραματοποιείται ακόμη περισσότερο η άσχημη ψυχολογική κατάσταση του Γιωργή, αφετέρου αποκαλύπτονται οι ενοχές που νιώθει σε σχέση με την αδερφή του και το

παράπονο που τον διακατέχει για τη στέρηση της μητρικής αγάπης. γ) παράδειγμα δραματικού μονολόγου αποτελεί η προσευχή της μητέρας («Πάρε μου όποιο θέλεις... Ευχαριστώ σε, Κύριε!»), η οποία καταγράφεται σε ευθύ λόγο, ενισχύοντας τη μίμηση και χαρίζοντας στο κείμενο παραστατικότητα και μεγαλύτερη δόση αντικειμενικότητας, αφού η μητέρα παρουσιάζει αυτοπροσώπως τη δική της οπτική γωνία, δ) η αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο χαρακτηρίζει ολόκληρο το απόσπασμα (π.χ «ήναπτον πυρ, έφερον νερό και εσκούπιζα την εκκλησίαν») και συμβάλλει στο να γίνει η αφήγηση πιο οικεία και αληθοφανής, μεταδίδοντας την προσωπική και πάντα περιορισμένη εμπειρία του αφηγητή.

Ερώτηση 3

Ο Βιζυηνός, γνωρίζοντας να χειρίζεται καλά τον νόμο της αγωνίας, σκορπίζει μέσα στο κείμενο του «πρόωρες ενδείξεις». Στήνοντας την ιστορία του, συνηθίζει να στέλνει πρώιμα κάποια αναγνωριστικά σήματα «αστυνομικού χαρακτήρα» που κεντρίζουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη και δημιουργούν τις κατάλληλες εντάσεις στην κατάλληλη στιγμή, μέχρις ότου -αργότερα μέσα στη διήγηση- αποκαλυφθεί η σημασία τους. Με αυτό τον τρόπο, δημιουργούνται αναμονές στον αναγνώστη και παράλληλα η αφήγηση μοιάζει με διαδρομή για τη διαλεύκανση ενός μυστηρίου. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα δύο είναι τα σημεία, τα οποία μας προϊδεάζουν για το τι μέλλει γενέσθαι στην εξέλιξη του μύθου. Η πρώτη ένδειξη βρίσκεται στο σημείο στο οποίο ο αφηγητής κάνει νύξη για την επιδείνωση της ασθένειας της Αννιώς, ύστερα από λίγες μέρες παραμονής στο αφιλόξενο περιβάλλον της εκκλησίας: «η υγρασία το ψύχος, το ασύνηθες και, μα το ναι, φρικαλέον των εν τω ναώ διανυκτερεύσεων δεν ήργησαν να επιδράσουν βλαβερός επί της ασθενούς, της οποίας η κατάσταση ήρχισε να εμπνέη τώρα τους έσχατους φόβους». Η διαπίστωση αυτή όχι μόνο προετοιμάζει τον αναγνώστη για τον επικείμενο θάνατο της άρρωστης κόρης, αλλά προμηνύει και τη μορφή των σχέσεων ανάμεσα στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, μιας και η κατάσταση της ασθενούς και η συμπεριφορά της μητέρας απέναντι στα αγόρια λειτουργούν σαν συγκοινωνούντα δοχεία.

Πέρα από αυτό, η δεύτερη πρόωρη ένδειξη που απαντά στο κείμενο εντοπίζεται στη προσευχή της μητέρας. Ενώ η μητέρα σε κατάσταση απελπισίας παρακαλεί το Θεό να σώσει το κορίτσι, υπαινίσσεται το αμάρτημα της για πρώτη φορά μέσα στο κείμενο: «Ενθυμήθηκες την αμαρτίαν μου και εβάλθηκες να μου πάρης το παιδί, για να με τιμωρήσης». Η παράξενη φράση έρχεται σαν κεραυνός εν αιθρία και μολονότι ο μικρός Γιωργής είναι συναισθηματικά πολύ αναστατωμένος για να εστιάσει σε αυτήν, το συγκεκριμένο σημείο δεν παύει να αποτελεί προϊδεασμό, ο οποίος ενσταλάττει στον αναγνώστη υποψίες για παρελθοντικές πράξεις της μητέρας, που χρονικά τοποθετούνται πριν από την αρχή ολόκληρης της αφήγησης.

Ερώτηση 4

Ο Γιωργής ακούει με φρίκη τη μακάβρια προσφορά της μητέρας του προς το Θεό. Η πρώτη συναισθηματική του ανταπόκριση είναι ο πανικός, ο οποίος προκαλεί ανατριχίλα («παγερά φρικίασις διέτρεξε τα νεύρα μου και ήρχισαν τα αυτία μου να βοϊίζουν») και συνοδεύεται από συγκεκριμένες σωματικές αντιδράσεις, όπως για παράδειγμα το τρίξιμο των δοντιών («οι οδόντες μου συνεκρούοντο υπό του τρόμου»). Οι κινήσεις του είναι σπασμωδικές. Αν και βλέπει τη μητέρα του να σωριάζεται «αδρανής επί των μαρμάρων», εκείνος σπεύδει σε θορυβώδη φυγή («τρέχων ως έξαλλος και εκβαλλών κραυγάς»). Υστερα από μία πρόσκαιρη ανάκτηση της ψυχραιμίας του, προσπαθεί να εξηγήσει στον εαυτό του τα συναισθήματα της μητέρας του για τον ίδιο. Στο σημείο αυτό και μέσα από μία απόπειρα αυτοκριτικής, η οποία θα καταλήξει σε κλάματα, εκδηλώνεται για πρώτη φορά το αίσθημα ζήλειας του Γιωργή, που ως εκείνη τη στιγμή είχε αποκρύψει {«εύρισκον, ότι αφ' ότου εγεννήθη αυτή η αδερφή μας, εγώ, όχι μόνον δεν ηγαπήθην, όπως θα το επεθύμουν, αλλά τουτ' αυτό παρηγκωνιζόμεν ολονέν περισσότερο. [...] Και με πήρε το παράπονον και ήρχισα να κλαίω»}.

Ερώτηση 5

Εκ διαμέτρου αντίθετα συναισθήματα εκφράζει ο συγγραφέας για τη μητέρα του στο ποίημα σε σχέση με εκείνα που αποκαλύπτονται στο απόσπασμα από το «Αμαρτημα». Αρχικά, στο ποίημα η μητέρα συνδέεται με εξιδανικευμένα συναισθήματα. Ηδη από τον τίτλο του ποιήματος η αγκαλιά της χαρακτηρίζεται «αγιασμένη», επίθετο που θα επανέλθει μέσα στο ποίημα τέσσερις φορές και αποδίδει τη θρησκευτική ευλάβεια με την οποία λατρεύεται η μητρική μορφή. Η αγκαλιά της μητέρας αποτελεί σταθερή πηγή ευτυχίας για τον ποιητή (στροφή α'). Ακόμη κι αν οι απόπειρες για ερωτική ή εν γένει κοινωνική επαφή καταλήξουν στο κενό, η μάνα επανέρχεται συνεχώς ως το μόνο καταφύγιο του αδικημένου από τη μοίρα ποιητή και λειτουργεί επανορθωτικά στη ματαιώση/διάψευση που δοκιμάζει

(στροφή β'). Όταν εκείνη δεν υπάρχει πια, τότε τίποτε δεν απομένει γι' αυτόν στον κόσμο: αδυνατεί να βρει τη γαλήνη και την παρηγοριά, ενώ η στέρηση της ισοδυναμεί με θάνατο και παραίτηση από τη ζωή (στροφές γ' και δ'). Από την άλλη πλευρά, στο απόσπασμα του διηγήματος τα συναισθήματα που εκφράζονται για τη μητέρα χρωματίζονται με μελανότερα χρώματα. Ο αφηγητής, ορμώμενος από μία ενδόμυχη συναισθηματική σύγκρουση που γέννησε η απορριπτική προσευχή της μητέρας, δοκιμάζει απέναντι της συναισθήματα αγανάκτησης και θυμού. Το πρόσωπό της γίνεται πηγή ανασφάλειας, και καθώς αυτή αποτυγχάνει να εκπληρώσει τον πρωταρχικό στόχο της, να καλύψει δηλαδή συναισθηματικά το νεαρό αφηγητή, εκείνος νιώθει παράπονο και προδοσία. Ωστόσο, ο θυμός που εκφράζει ο Γιωργής απέναντι στη μητέρα του είναι υία απεννωσένη επίκληση για ανάπη. Από αυτή την οπτική γωνία, λοιπόν, το απόσπασμα δεν εκφράζει κάτι διαφορετικό από το ποίημα. Και τα δύο κείμενα προβάλλουν, το καθένα με τον τρόπο του, το ίδιο συναίσθημα του Βιζυηνού, που δεν είναι άλλο από τη βαθιά ανάγκη στοργής και αποδοχής του εκ μέρους της μητέρας.